

Motion till riksdagen 2019/20:3120

av **Paula Bieler m.fl. (SD)**

Arbetskraftsinvandring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på höga kvalifikationer i arbetskraftsinvandringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förteckning över bristyrken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förstärkt blåkortssystem och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övrig arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anställda inom akademien och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om studenter inom högre utbildning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa särskilda uppehållstillstånd för gästdoktorander och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga regler och en lätthanterlig ansökningsprocess och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en 30-dagarsgaranti vid komplett ansökan om arbetstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat fokus på arbetsmarknads- och studerandeärenden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en möjlighet att byta arbetsgivare och yrkestitel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet till rättelse av mindre fel och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare åtgärder för att stoppa kompetensutvisningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd status på arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grundläggande krav för arbetstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad kontroll och mer samarbete mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsplatsinspektioner och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om påföljder vid missbruk av regelverken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild satsning mot missbruk av utländska bärplockare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En allt vanligare anledning för människor att periodvis flytta till ett annat land är för att arbeta. Även om Sverigedemokraterna menar att varje arbetsmarknad bör sträva efter en långsiktig balans välkomnar vi möjligheten att vid behov komplettera den svenska arbetsmarknaden med utländsk arbetskraft. Därtill finns, särskilt inom vissa branscher med snabb och avancerad teknikutveckling, ett värde i fruktsamma utbyten av kompetens och erfarenheter.

En hållbar politik på området måste dock bygga på balanserade avvägningar där såväl den enskildes villkor som arbetsmarknadens stabilitet tas i beaktande. I en värld med stora skillnader avseende såväl generella möjligheter till välfärd som villkor på arbetsmarknaden är det lätt att alltför svaga regleringar avseende arbetskraftsinvandring riskerar både den enskilde arbetstagarens trygghet och hela arbetsmarknadens struktur.

Sverigedemokraternas politik för arbetskraftsinvandring utgår från tre principer: tillfredsställandet av arbetsmarknadens behov, möjliggörandet av kompetensutbyte och värnandet av arbetstagares villkor.

En behovs- och kompetensbaserad arbetskraftsinvandring

Den svenska ekonomin är en av världens mest avancerade, med hög konkurrenskraft, höga kompetenskrav och hög utbildningsnivå. År för år har utrymmet på arbetsmarknaden för personer med låga kvalifikationer minskat, särskilt om de dessutom saknar kunskap om svenska språket eller om svensk kultur. Detta syns tydligt i arbetslöshetsstatistiken i Sverige då de flesta arbetslösa, i synnerhet de långtidsarbetslösa, är lågutbildade invandrare. Samtidigt går svensk ekonomi obönhörligen mot mer automatisering, högre utbildningskrav och färre arbetstillfällen för lågutbildade.

I ett sådant läge är det enligt Sverigedemokraterna fullkomligt orimligt att över huvud taget godta anställningar inom lågkvalificerade yrken som skäl för uppehålls- och arbetstillstånd. Trots detta är en stor del av den arbetskraftsinvandring som sker till Sverige alltjämt av detta slag. Sverigedemokraterna föreslår ett antal reformer i syfte att ställa om systemet för att säkerställa enkla och tydliga vägar för arbetskraftsinvandring baserad på kompetenskrav i enlighet med arbetsmarknadens behov.

Krav på höga kvalifikationer

All arbetskraftsinvandring till Sverige bör i regel omgärdas av ett krav på höga kvalifikationer. En utlänning som ansöker om arbetstillstånd ska därför visa att han eller hon på något sätt är högkvalificerad. Detta kan exempelvis innebära högre utbildning, längre erfarenhet inom ett specialiserat område, yrkesutbildning eller liknande kvalifikationer. Dessa kvalifikationer bör vara sådana att det tar längre tid, i regel mer än ett år, att utbilda motsvarande kompetens inom Sverige. På så sätt säkerställs att arbetskraftsinvandringen inte på något sätt konkurrerar med de många lågkvalificerade arbetslösa som redan utgör en utmaning på den svenska arbetsmarknaden, samtidigt som Sverige hålls öppet för internationell spetskompetens. Riksdagen bör tillkännage allt detta för regeringen.

Förteckning över bristyrken

Migrationsverket upprätthåller idag enligt lag en förteckning över bristyrken, som ska användas som referens vid handläggning av arbetstillstånd. På denna lista återfinns dock bland annat yrken som pizzabagare, servitörer och taxiförare. Detta är förstås helt och hållet oförenligt med en ansvarsfull arbetskraftsinvandring som sätter höga kvalifikationer i fokus.

Det är Sverigedemokraternas mening att systemet med en förteckning över bristyrken i grund och botten är ett bra system. Dock bör listan förändras både till innehåll och till funktion. Yrken som kan utföras utan tidigare erfarenhet, eller där kompetens kan förvärfvas inom en kortare tidsram, bör över huvud taget inte kunna föras upp på en sådan lista. Dessutom bör arbetstillstånd generellt sett inte beviljas om ansökan avser ett yrke som inte återfinns på bristyrkesförteckningen.

Framtagandet av förteckningen kan med fördel ske i samråd med exempelvis Arbetsförmedlingen och Myndigheten för yrkeshögskolan, vilka båda bör ha god kännedom om arbetsmarknadens behov av kompetenstillskott.

Ett förstärkt blåkortssystem

Som komplement till systemet med en förteckning över bristyrken förordar Sverigedemokraterna ökad användning av de möjligheter som återfinns i EU-direktivet om så kallade blåkort. Detta syftar specifikt till att förbättra möjligheten för högkvalificerad arbetskraft att flytta till EU. Direktivet slår fast att blåkort kan beviljas om uppställda krav på höga lönenivåer, finansierade sjukförsäkringar och arbetsvillkor uppfylls, i linje med det som i övrigt krävs enligt nationell lagstiftning. Dessa krav gemensamt, men det särskilda lönekravet i synnerhet, garanterar att arbetsgivare inte söker utländsk arbetskraft av annan anledning än att kompetensen saknas inom landet och EU.

Blåkortssystemet är på pappret redan införlivat i svensk lagstiftning. Det nuvarande svenska systemet för arbetskraftsinvandring med låga krav och dålig uppföljning har dock nästan helt uttraderat de positiva effekter som blåkortssystemet hade kunnat få, och som vi ser exempel på i bland annat Tyskland. Ytterst få av de uppehålls- och arbetstillstånd som beviljas är baserade på blåkortsdirektivets krav, och den svenska implementeringen har inte heller nyttjat direktivets möjligheter maximalt. Sverigedemokraterna vill ändra svensk lagstiftning för att i bättre omfattning dra nytta av den högkompetenta, ofta nyexaminerade, arbetskraft som alltmer söker sig till Europa via blåkortssystemet.

Övrig arbetskraftsinvandring

Även om ovan definierade kategorier i normalfallet bör täcka alla rimliga behov i den svenska ekonomin kan det inte uteslutas att situationer uppstår där en arbetsgivare inte lyckas hitta eftersökt kompetens inom Sverige och EU till en anställning som kvalificerar sig för blåkort eller bristyrkesförtur. I sådana fall ska en ansökan skickas till Migrationsverket för behandling i vanlig ordning, och kompletteras dels med en beskrivning av vilka särskilda kvalifikationer som innehas av den sökande, hur ansökningsprocessen sett ut samt en motivering av varför undantag bör medges. En förutsättning är i vanlig ordning att tjänsten varit tydligt utannonserad på för branschen lämpliga plattformar med en räckvidd som minst motsvarar Eures och under minst de 10 dagar som EU-lagstiftning kräver.

Öppenhet för forskning och studier

Anställda inom akademien

När det gäller arbetstagare inom akademien, såsom doktorander eller gästforskare, är det särskilt viktigt att lagstiftningen i större utsträckning tar fasta på helheten och målet att uppmuntra högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Det kan exempelvis inte vara meningen att en utlänning som beviljats uppehållstillstånd för doktorandstudier utvisas ifall han disputerar tidigare än väntat och sedan börjar arbeta som forskare vid samma institution. Sverigedemokraterna anser därför att lagstiftningen måste förtydligas, så att vi värnar det viktiga utbytet som bidrar till Sveriges ställning som forskningsnation.

Studenter inom högre utbildning

Problematiken med indragna uppehållstillstånd har uppstått då studenter avancerar i en annan takt än den förväntade, och även dessa fall bör beaktas vid en omarbetad lagstiftning. Då studier, till skillnad från arbete, generellt inte genererar någon regelbunden inkomst ställs också något skilda krav på förmåga till självförsörjning mellan de båda formerna av uppehållstillstånd. Det har till följd av detta förekommit fall då studenter nekats uppehållstillstånd eller förlängning av desamma för att Migrationsverket ifrågasatt huruvida inestående medel på ett bankkonto verkligen kommer disponeras av studenten under studietiden.

Sverigedemokraternas inställning är att den sortens förhandsbedömningar av framtida utveckling är en orimlig grund för beslutsfattande och vi menar att en översyn av såväl regelverk som administrativa system bör göras med mål att underlätta uppföljning av beviljade uppehållstillstånd och kontroll av att uppställda villkor efterlevs. Andra exempel på behov av en sådan omställning är när toppstudenter som beviljats stipendium för deltagande i spetsutbildningar nekats uppehållstillstånd enbart på basis av att de i intervjuer inte tillräckligt tydligt gjort troligt att de faktiskt ämnar studera den spetsutbildning de antagits till. En mer rimlig ordning torde vara att kontrollera huruvida studierna faktiskt påbörjas och fullföljs, med återkallade uppehållstillstånd och eventuellt andra påföljder i de fall studierna avbryts.

Särskilda tillstånd för gästdoktorander

Gästdoktorander är utläningar antagna till doktorandutbildning vid ett utländskt universitet, som genom ett utbytesavtal med en svensk motsvarighet kan bedriva en del

av forskningen i Sverige. Dessa samarbeten bekostas normalt sett helt av det utländska universitetet, och är en viktig möjlighet för svenska forskare att knyta kontakter och stärka vår position som en ledande forskningsnation.

I nuläget beviljas gästforskare uppehållstillstånd för besök, något som normalt associeras med längre turist- eller släktbesök, och vissa andra ärendekategorier som saknar en egen tillståndsgrund. En negativ följd av detta är dock att bestämmelserna om uppehållstillstånd för besök alltfjämt utgår från föreställningen att det skulle röra sig om rena nöjesbesök. Möjligheten för gästdoktorander att exempelvis förlänga besöket, i syfte att slutföra forskning som av något skäl dragit ut på tiden, är därmed mycket begränsad. Detta har fått till följd att utländska doktorander förvägrats möjligheten att nå de experimentella resultat man lagt så mycket tid på, och att hela utbytestiden därmed blivit förgäves, både för utbytesdoktoranden och för de svenska universitet som agerat värd. Detta blir än mer stötande när man betänker att utbytesdoktorandernas arbete och vistelse helt bekostats av utlandet, och att utbytesdoktoranderna varit helt och hållet inställda på att återvända till hemuniversitetet för disputationen.

Detta är i Sverigedemokraternas uppfattning orimligt, varför regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder så att byråkrati och slarvig lagstiftning inte ska stå i vägen för dessa internationella forskningssamarbeten och Sveriges rykte som vetenskapsnation.

Anpassning till en modern och rörlig arbetsmarknad

Den svenska arbetsmarknaden har stadigt rört sig mot mer flexibla villkor för arbetstagare på ett sätt som inte alls missgynnat dem. Särskilt inom it-relaterade yrken är det vanligt att relativt ofta flytta mellan olika tjänster, med många olika beteckningar för en och samma tjänst. Utlänningslagstiftningen har inte hängit med i dessa förändringar utan är i mångt och mycket anpassad till äldre tiders bruk. Sverigedemokraterna anser att lagstiftningen bör uppdateras för att i högre grad överensstämna med vår moderna, flexibla arbetsmarknad.

Att Sverige som en framstående teknik- och industrination har intressen av att konkurrera om högkompetent arbetskraft bör vara en självklarhet. Tyvärr har de svenska reglerna för arbetskraftsinvandring snarare lett till motsatsen. Från att ha haft för svaga kontroller, där sakkunnighet och kompetens knappast värdesatts, infördes hastigt så skarpa regleringar att arbetstagare plötsligt utvisades till följd av mindre fel begångna flera år bakåt i tiden, ibland av en arbetsgivare som inte längre var aktuell. Även om vissa viktiga steg har tagits för att åtgärda denna problematik vittnar många arbetstagare om otydlighet gällande regelverk och därmed en osäkerhet avseende eget ansvar såväl som möjligheter att säkerställa korrekta villkor.

Tydliga regler och en lätthanterlig ansökningsprocess

Den som själv går in på Migrationsverkets hemsida upptäcker snabbt att utan ett färdigt anställningsavtal är det svårt att förstå vilka villkor som kommer gälla. När ett anställningsavtal väl har upprättats är arbetstagaren å andra sidan redan halvvägs in i processen. Regeringen bör därför ge Migrationsverket i uppdrag att förtydliga vilka regler som gäller samt förenkla ansökningsprocessen så att den som är intresserad av att ansöka om arbete i Sverige tidigt kan överblicka vilka krav som kommer att ställas.

30-dagarsgaranti vid komplett ansökan om arbetstillstånd

Ett problem idag är långa väntetider för att få sin ansökan om arbetstillstånd prövad. Sverigedemokraterna vill korta handläggningstiderna för arbetstillstånd och utöka möjligheterna till digital hantering. Vi vill även införa en 30-dagarsgaranti hos Migrationsverket vid komplett ansökan. En ansökan om arbetstillstånd som inte kräver kompletteringar ska inte dröja längre än 30 dagar att få handlagd med ett eventuellt arbetstillstånd utfärdat.

Ökat fokus på arbetsmarknads- och studerandeärenden

Under åren av kris och omställning sedan år 2015 har Migrationsverket ständigt behövt anpassa sig till omöjliga förhållanden och motstridiga regleringar. En följd har varit att ärendekategorier ställts mot varandra, och att handläggning av arbetsmarknads- och studerandeärenden blivit lidande. Media har rapporterat om många fall där arbetsgivaren väntat orimligt länge på att få nyanställa högkvalificerad arbetskraft från utlandet, medan utländska studenter inte fått sitt tillstånd förrän terminen redan börjat.

Detta är i Sverigedemokraternas ögon orimligt. Regeringen bör snarast vidta åtgärder för att garantera att andra ärendekategorier inte får en negativ påverkan på handläggningstiden för arbetsmarknads- och studerandeärenden.

Möjlighet att byta arbetsgivare och yrkestitel

I nuläget gäller i svensk utlänningslagstiftning hårda begränsningar av arbetskraftsinvandrares rätt att byta arbete. Arbetstillstånd begränsas alltid, dels under den första tillståndstiden till att enbart gälla en enskild arbetsgivare, dels till att gälla en enskild bransch. Även om en sådan ordning ägt sin rimlighet i gångna dagar, är den malplacerad på en modern och rörlig arbetsmarknad.

Först och främst bör det finnas en större möjlighet för arbetstillstånd att beviljas för yrkeskategorier snarare än att knytas till en specifik arbetsgivare. Det ska vara fullt möjligt för exempelvis en it-ingenjör att gå över till en liknande tjänst hos ett konkurrerande företag, så länge det är liknande kvalifikationer som krävs. Förutom anpassningen till en modern arbetsmarknad innebär detta också en möjlighet till utsällning av oseriösa arbetsgivare då arbetstagare inte längre är låsta till det företag som först anställde dem. Arbetstagare ges därtill en chans att själva åtgärda situationer då villkor för arbetstillstånd inte efterlevs.

Möjlighet till rättelse av mindre fel

De senaste åren har frågan om så kallade kompetensutvisningar återkommit i den politiska debatten. Efter lång tid, små lagändringar och två domslut anades i början av 2018 en lösning på problematiken, men alltså förekommer fall då högkompetent arbetskraft utvisas ur landet till följd av mindre fel som gjorts för lång tid sedan. Sverigedemokraterna har noterat de ytterligare förslag som presenterats av regeringens utredare, såsom en möjlighet att rätta smärre fel även efter det att Migrationsverket påtalat dem. Detta är en lösning Sverigedemokraterna föreslagit under tidigare beredningar av frågan, och vi menar alltså att en sådan möjlighet bör införas. Under tiden verkar svårigheterna för egenföretagare att få uppehållstillstånd fortsätta, varför regeringen bör införa en liknande möjlighet.

Ytterligare åtgärder för att stoppa kompetensutvisningar

Sverigedemokraterna har också noterat att ett ytterligare förslag från regeringens utredare var att den arbetstagare som utvisas till följd av arbetsgivarens brister ska erhålla ersättning från arbetsgivaren. Vi välkomnar förvisso en förskjutning av konsekvenser som medför att oseriösa arbetsgivare drabbas hårdare, men menar samtidigt att detta ingalunda löser problemet med att högkompetent arbetskraft som påbörjat en anpassning till Sverige tvingas lämna landet till följd av andras misstag. Givet de åtgärder som Sverigedemokraterna föreslagit ovan, med ökade möjligheter att själv rätta misstag eller byta arbetsgivare, samt framför allt en bättre möjlighet för arbetstagaren att själv sätta sig in i vilka krav som gäller, ser Sverigedemokraterna en annan lösning. Regeringen bör utreda hur arbetstagare själva, utan alltför stor administrativ belastning på ansvariga myndigheter, kan ta del av rapporterade kontrolluppgifter, inbetalda sociala avgifter och dylika ansvar som åligger arbetsgivaren. Detta skulle ge varje arbetstagare möjlighet att själv säkerställa efterlevnaden av gällande regelverk.

Höjd status på arbetskraftsinvandring

Sverigedemokraterna har redan konstaterat behovet av att särskilt prioritera handläggningen av arbetstillstånd samt vikten av att ge arbetskraftsinvandrare bättre möjligheter att själva säkerställa uppfyllda villkor. I denna kontext vill vi också påtala vikten av att undvika användandet av löst reglerad arbetskraftsinvandring som ett alternativ att ta till för den som nekats eller förlorat uppehållstillstånd på annan bas. Arbetskraftsinvandring har sin roll i det moderna samhället – och den rollen är att tillfredsställa arbetsmarknadens behov av rörlighet och kompetensutbyten. För att höja statusen på arbetstillstånd bör sammanblandningen av asyl- och arbetskraftsinvandring stoppas. Så kallade spårbyten ska inte förekomma.

Grundkrav, kontroller och påföljder vid brister

Grundläggande krav för arbetstillstånd

Oavsett vilket slags regelverk som möjliggör ansökan om arbetstillstånd är det för Sverigedemokraterna en självklarhet att anställningsvillkoren bör motsvara minst kollektivsavgiftsliknande villkor och i övrigt följa svensk lag. Vidare ska arbetstagaren redan vid inresan ha en giltig sjukförsäkring och ordnat boende, något som redan gäller för studerandeärenden. I det fall arbetstagaren önskar ta med närstående ska en sådan ansökan behandlas i enlighet med övriga regler för anhöriginvandring.

Ökad kontroll och utbyte av information mellan myndigheter

I dagsläget kontrollerar Migrationsverket främst villkoren och omständigheterna kring en utlännings anställning i samband med ansökan om förlängning. Detta är bakgrunden till att arbetstagare kan få avslag på grund av brister långt bak i tiden. För att minimera risker för missbruk av systemet krävs att ansvariga myndigheter kontinuerligt utför väl utformade kontroller av utbetald lön och inbetald skatt enligt anställningsavtal, tecknade försäkringar och liknande. Dessa bör så långt som möjligt ske automatiskt, exempelvis genom direkta slagningar i Skatteverkets system, något som redan sker när det gäller folkbokföringsuppgifter.

Arbetsplatsinspektioner

Rent administrativa kontroller ska kompletteras med oanmälda arbetsplatsinspektioner, som säkerställer att det inte rör sig om skenavtal samt att arbetsvillkoren verkligen efterlevs. Sverigedemokraterna har tidigare motsatt sig de begränsningar som finns i nu gällande lagstiftning, där sådana inspektioner endast får utföras på arbetsplatser i särskilt definierade riskbranscher. Vi står fast vid den hållningen och menar att effektiviteten i möjligheten till oanmälda arbetsplatsinspektioner till stora delar förtas om de begränsas till enstaka branscher. Samtidigt ska inspektionerna alltjämt ha karaktär av stickprovsundersökningar.

Påföljder vid missbruk av regelverken

I det fall brister påvisas ska också påföljder utfärdas. Vid enstaka, mindre misstag ska det, så som konstaterats ovan, beredas en möjlighet för arbetstagare och arbetsgivare att själva åtgärda bristen. Vid grövre eller upprepade fel ska dock skarpare åtgärder till. Indragna arbetstillstånd och förbud mot anlitandet av utländsk arbetskraft ska vara möjligt liksom utfärdandet av andra former av sanktioner och straff. I det fall både arbetsgivare och arbetstagare bedöms ha missbrukat systemet ska båda drabbas av påföljder, i annat fall ska endast ansvarig part bestraffas.

Särskild satsning mot missbruk av utländska jordbruksarbetare

Skördebärgare, bärplockare, planterare av plantor och liknande kategorier av lågkvalificerad arbetskraft inom jord- och skogsbruk har sedan flera år utgjort en stor del av arbetskraftsinvandringen till Sverige, om än oftast med säsongsbetonade tillfälliga tillstånd. De hanteras också på ett unikt sätt i Migrationsverkets program, med gruppstillstånd och andra särskilda handlägningsformer.

Flera rapporter har visat att verksamheten präglas av osäkra anställningsformer, tvivelaktiga löneförhållanden och dålig uppföljning av grundläggande villkor. I enlighet med Sverigedemokraternas vision för den framtida arbetskraftsinvandringen, där kompetens och kvalifikationer står i centrum, kommer denna ärendekategori med tiden försvinna. Till dess att erforderlig lagstiftning av detta slag är på plats måste dock regeringen tillse att skadliga kryphål täpps till och anständiga anställningsvillkor garanteras. Sverigedemokraterna föreslår därför att regeringen snarast vidtar åtgärder för att reda ut missförhållandena kring utländska skogs- och jordbruksarbetare, med särskilt fokus på kontroller och uppföljning.

Paula Bieler (SD)

Sven-Olof Sällström (SD)

Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

Jennie Åfeldt (SD)